

<https://doi.org/10.62837/2025.6.145>

MƏMMƏDOVA AYNUR
Azərbaycan Universiteti,
Bakı ,Azərbaycan
aynur.e.mammadova@au.edu.az

TEKNOLOGİYANIN LÜĞƏT ÖYRƏNMƏSİNDƏ ROLUNUN GÜCLƏNDİRİLMƏSİ

Xülasə

Bu məqalədə müasir texnologiyaların lüğət öyrənməsindəki rolu və əhəmiyyəti geniş şəkildə təhlil olunur. Ənənəvi metodlarla müqayisədə texnologiyanın istifadəsi daha interaktiv və fərdiləşdirilmiş öyrənmə təcrübəsi təqdim edir. Mobil tətbiqlər, interaktiv platformalar, süni intellekt əsaslı alətlər və virtual reallıq bu prosesdə əsas rol oynayır. Məqalədə texnologiyanın üstünlükləri ilə yanaşı, qarşılaşılan çətinliklər və müəllimlər üçün praktiki tövsiyələr də təqdim olunmuşdur. Tədqiqatın nəticələri göstərir ki, düzgün tətbiq edilmiş texnologiya lüğət öyrənməsini daha effektiv və davamlı edə bilər.

Açar sözlər: lüğət öyrənməsi, texnologiya, tətbiqlər, interaktiv öyrənmə, müəllim tövsiyələri

AYNUR MAMMADOVA **STRENGTHENING THE ROLE OF TECHNOLOGY IN** **VOCABULARY LEARNING** **ABSTRACT**

This article provides a detailed analysis of the role and significance of modern technology in vocabulary learning. Compared to traditional methods, technology offers a more interactive and personalized learning experience. Mobile applications, interactive platforms, AI-based tools, and virtual reality play a central role in this process. The article highlights both the advantages of technology use and the challenges encountered, along with practical recommendations for teachers. The findings indicate that effectively applied technology can enhance vocabulary acquisition and make learning more sustainable.

Keywords: vocabulary learning, technology, applications, interactive learning, teacher recommendations

РЕЗЮМЕ

В данной статье подробно анализируется роль и значение современных технологий в изучении словарного запаса. По сравнению с традиционными методами, технологии предлагают более интерактивный и персонализированный опыт обучения. Мобильные приложения, интерактивные

платформы, инструменты на базе ИИ и виртуальная реальность играют ключевую роль в этом процессе. В статье рассматриваются как преимущества использования технологий, так и возникающие трудности, а также предлагаются практические рекомендации для преподавателей. Результаты исследования показывают, что при правильном применении технологии могут сделать процесс изучения слов более эффективным и устойчивым.

Ключевые слова: изучение слов, технологии, приложения, интерактивное обучение, рекомендации преподавателям

I. GİRİŞ

Lügət öyrənilməsi xarici dil tədrisinin əsas komponentlərindən biridir. Şagirdlərin söz ehtiyatının zənginliyi onların nitq bacarıqlarının inkişafına birbaşa təsir edir. Lakin bu prosesin ənənəvi metodlarla aparılması motivasiyanın azalmasına və zəif nəticələrə səbəb ola bilər. Bu baxımdan texnologiyanın təqdim etdiyi imkanlar lügət öyrənməsinə yeni nəfəs gətirmişdir. Texnologiyanın tədrisə inteqrasiyası lügət öyrənməsini həm daha əyləncəli, həm də daha effektiv edir. Texnologiyanın yaradıcı şəkildə istifadəsi şagirdlərin öyrənməyə qarşı münasibətini dəyişə və onları daha fəal iştirakçıya çevirə bilər.

II. TEXNOLOGIYANIN LÜGƏT ÖYRƏNMƏSİNDƏKİ ROLU

1. Fərdiləşdirilmiş Öyrənmə

Süni intellekt texnologiyası hər bir şagirdin zəif və güclü tərəflərini müəyyənləşdirərək ona uyğun tədris planı yaradır. Bu yanaşma şagirdin öz səviyyəsinə uyğun materiallarla qarşılaşmasına və tədris prosesinə daha çox fokuslanmasına imkan verir.

2. Motivasiyanın Artırılması

Duolingo, Quizizz kimi oyunlaşdırılmış tətbiqlər motivasiya yaradır. Xal toplamaq, mərhələləri keçmək kimi elementlər öyrənməni maraqlı prosesə çevirir.

3. Dinləmə və Danışmaq Bacarıqları

Səsli mətnlər, podcast-lar, virtual reallıq vasitəsilə tələbələr autentik dil mühitinə daxil olur. Bu metodlarla dilin praktik istifadəsi artır və öyrənmələr cəsarətlə danışmaq aparmağa başlayırlar.

4. Sürətli Geribildirim

Avtomatik testlər səhvləri dərhal göstərir və təkrar öyrənmə şansı verir. Bu da davamlı inkişafı təmin edir.

5. Multimodal Təqdimat

Vizual, eşidilən və kinestetik öyrənmə metodları bir arada istifadə edilir. Müxtəlif duyğularla qəbul olunan məlumat daha yaxşı yadda qalır.

6. Əlçatanlıq və Çeviklik

Mobil telefon vasitəsilə hər yerdə öyrənmək mümkündür. Bu da zaman və məkan məhdudiyyətlərini aradan qaldırır.

7. Əməkdaşlıq və Sosial Öyrənmə

Onlayn forumlar və qrup tapşırıqları şagirdlər arasında interaksiyanı artırır. Bu da həmrəylik və komanda ruhu formalaşdırır.

8. İnkişafın Monitorinqi

Tətbiqlər vasitəsilə müəllimlər şagirdin inkişafını izləyə və fərdi geribildirim verə bilirlər. Bu da öyrənməyə fərdi yanaşmanı gücləndirir.

III. ƏNƏNƏVİ VƏ MÜASİR YANAŞMALARIN MÜQAYİSƏSİ

Ənənəvi Yanaşma	Müasir Yanaşma	Texnoloji
Əzbərləmə əsaslı	Kontekstual və praktik	
Fiziki kartlar	Mobil tətbiqlər	
Passiv öyrənmə	Aktiv oyunlaşdırılmış	və
Yavaş geribildirim	Ani nəticə və düzəliş	

IV. TƏTBİQ SAHƏLƏRİ

- **Mobil Tətbiqlər:** Quizlet, Memrise və Duolingo söz öyrənməni əyləncəli edir.
- **İnteraktiv Platformalar:** Wordwall, Kahoot dərsləri maraqlı və cəlbedici edir.
- **Süni İntellekt:** Lingvist və bənzəri AI sistemləri fərdi tədris planı hazırlayır.
- **Virtual Reallıq:** Mondly VR kimi tətbiqlər vizual və toxunma əsaslı yaddaşı gücləndirir.

V. ÜSTÜNLÜKLƏR VƏ MƏHDUDİYYƏTLƏR

Üstünlüklər:

- Motivasiya yaradır
- Öz tempində öyrənmə
- Dərhal geribildirim
- 24/7 əlçatanlıq
- Dil mühitinin imitasiyası

Məhdudiyyətlər:

- Texniki avadanlığın çatışmazlığı
- Texnologiyaya həddindən artıq bağlılıq
- Diqqətin yayılması
- Müəllim hazırlığının zəifliyi

VI. TƏKLİFLƏR VƏ NƏTİCƏLƏR

- Ənənəvi və texnoloji metodlar inteqrasiya olunmalıdır
- Müəllimlər üçün texnoloji təlimlər artırılmalıdır

- Texnologiya pedaqoji məqsədlə yönləndirilməlidir
- Məktəblər texniki baxımdan təchiz olunmalıdır
- Lüğət öyrənmədə texnologiyanın təsiri ilə bağlı geniş tədqiqatlar aparılmalıdır

- Hibrid öyrənmə modelləri daha geniş tətbiq olunmalıdır

VII. TEXNOLOGİYANIN LÜĞƏT ÖYRƏNMƏSİNƏ TƏSİRİNİN TƏDQIQI – ƏDƏBİ TƏHLİL

Son illərdə aparılan bir çox tədqiqatlar texnologiyanın lüğət öyrənməsinə olan təsirini müsbət qiymətləndirir. 2020-ci ildə Kukulska-Hulme tərəfindən aparılan araşdırma göstərmişdir ki, mobil cihazlar vasitəsilə həyata keçirilən fərdi tədris proqramları söz öyrənmənin sürətini və yadda saxlamayı əhəmiyyətli dərəcədə artırır. Digər tərəfdən, Schmitt (2008) qeyd edir ki, lüğətin öyrədilməsi kontekst daxilində olduqda və texnologiyanın vasitəçi rolu yerinə yetirdiyi zaman daha uğurlu nəticələr əldə edilir.

Bu nəticələr texnologiyanın yalnız bir vasitə deyil, həm də pedaqoji bir strategiya kimi dəyərləndirilməsini vacib edir. Bununla yanaşı, bəzi tədqiqatçılar texnologiyaya həddindən artıq etibar edilməsinin passiv öyrənmə vərdişlərini gücləndirə biləcəyinə diqqət çəkir (Stockwell, 2010).

VIII. TEXNOLOGİYA İLƏ LÜĞƏTİN İNTERAKTİV QAZANILMASI – PRAKTİK NÜMUNƏLƏR

Aşağıdakı texnoloji vasitələr, tədris prosesində uğurla istifadə olunan interaktiv alətlər kimi təqdim olunur:

- **Wordwall:** Müəllimlər üçün testlər, tapşırıqlar və interaktiv oyunlar hazırlamağa imkan verir. Tələbələrin dərəcələb olunmasını artırır.

- **Quizlet:** Söz kartları, testlər və eşidilən tələffüzlərlə zənginləşdirilmiş platformadır. Öz kartlarını yaratmaq imkanı öyrənməni prosesin mərkəzinə çəkir.

- **LingQ:** Avtomatik olaraq mətn daxilində bilinməyən sözləri işarələyir və onların üzərində işləməyə kömək edir.

- **Anki:** Qabaqcıl kart əsaslı sistemdir. Tələbəyə uyğun vaxt aralığı ilə təkrar verərək yadda saxlamayı artırır.

Bu vasitələrin istifadəsi nəticəsində tələbələr həm dil mühitinə daha tez uyğunlaşır, həm də motivasiya səviyyələri artır.

IX. LÜĞƏTİN İNŞASI ÜÇÜN KONTEKSTUAL ÖYRƏNMƏYƏ TEXNOLOGİYANIN DƏSTƏYİ

Müasir öyrənmə nəzəriyyələri kontekstual öyrənmənin əhəmiyyətini vurğulayır. Kontekst daxilində söz öyrənilməsi onu təcrid edilmiş şəkildə əzbərləməkdən daha effektivdir. Texnologiya bu konteksti yaratmaq üçün bir sıra imkanlar təqdim edir:

• **Real həyatdan götürülmüş videolar (YouTube, TED-Ed)** vasitəsilə sözlərin necə işlənməsi göstərilir.

• **Podkastlar və audio materiallar** danışıq dili və sözün mənə çalarlarını öyrədir.

• **Sosial media platformaları** (məsələn, Reddit və ya Twitter) vasitəsilə real yazı nümunələri öyrənilir.

Bu metodlar şagirdin yalnız söz formasını deyil, həm də istifadə kontekstini qavramasına imkan verir.

X. MÜƏLLİMLƏR ÜÇÜN PRAKTİK TÖVSIYƏLƏR

• **Mövzuya uyğun tətbiqlər seçin:** Dil səviyyəsi və yaş qrupuna uyğun texnoloji vasitələr istifadə edin.

• **Ənənəvi metodlarla inteqrasiya edin:** Lüğət tədrisini texnologiya ilə gücləndirin, əvəz etməyin.

• **Şagirdləri qiymətləndirməyə cəlb edin:** Onlardan istifadə etdikləri tətbiqlərlə bağlı rəy alın.

• **Vaxt məhdudiyyəti təyin edin:** Texnologiyadan səmərəli və balanslı istifadə olunmasını təmin edin.

• **Texniki hazırlıq keçin:** Müəllimlər üçün texnologiya ilə bağlı treninqlər təşkil olunmalıdır.

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

1. Nation, I. S. P. (2001). *Learning Vocabulary in Another Language*.
2. Schmitt, N. (2008). *Instructed Second Language Vocabulary Learning*.
3. Godwin-Jones, R. (2018). *Using Mobile Technology to Develop Language Skills*.
4. Stockwell, G. (2010). *Using Mobile Phones for Vocabulary Activities*.
5. Richards, J. C., & Renandya, W. A. (2002). *Methodology in Language Teaching*.
6. Kukulka-Hulme, A. (2020). *Mobile-Assisted Language Learning: State of the Art*.
7. Walker, A., & White, G. (2013). *Technology Enhanced Language Learning*.
8. Warschauer, M., & Healey, D. (1998). *Computers and Language Learning: An Overview*.

Rəyçi :f.ü.f.d Ləman Qasımlı